

AL CARRER. CALAIS

Com que la primera vegada que vaig veure la dama la meva fantasia ja havia decidit que es tractava d'un ésser superior, i després havia establert com a segon axioma tan incontestable com el primer que era vídua i semblava desgraciada, no vaig anar més enllà. Tenia prou base per a la situació que més em convenia, i si s'hagués quedat a tocar del meu colze fins a mitjanit, m'hauria atingut al meu criteri i l'hauria considerada només en aquests termes generals.

Encara no s'havia allunyat vint passes que alguna cosa en el meu interior em va impulsar a fer-me preguntes més concretes: que si ens tornàvem a separar, potser no la veuria mai més. El cor s'aferra al que pot, i em calia seguir els rastres que em permetessin refer el seu camí en el cas que ja no la retrobés. En una paraula, volia saber el seu nom, el de la seva família, el seu estat; i, com que ja sabia on anava, volia saber d'on venia. Però no hi havia manera de tenir aquestes informacions: tot de petites delicadeses m'ho impedièn. No calia ni pensar a preguntar-li-ho directament; un home no pot fer una cosa així.

Un capitane francès *débonnaire* que baixava saltironant pel carrer em va demostrar que era la cosa més fàcil del món, perquè plantant-se entre nosaltres, just al moment que la dama s'acostava de tornada a la porta de la cotxeria, se'm va donar a conèixer i, abans d'haver acabat la seva presentació, em va demanar que li fes l'honor de presentar-lo a la dama —quan ni jo mateix no li havia estat presentat—. O sigui que, girant-se cap a ella, ho va fer ell mateix i li va preguntar si venia de París.

—No, precisament hi anava —va dir ella.

—*Vous n'êtes pas de Londres?*

Ella va dir que no.

Així, Madame devia haver vingut per Flandes.

—*Apparemment vous êtes Flammande?* —va dir el capità francès.

La dama va dir que sí.

—*Peut-être de Lisle?* —va afegir ell.

Ella va dir que no era de Lilla.

—¿Ni d'Arràs?... ¿Ni de Cambrai?... ¿Ni de Gant?... ¿Ni de Brusselles?

Va respondre que era de Brusselles.

Ell havia tingut l'honor —va dir— de ser al bombardeig de la ciutat durant la guerra passada; estava molt ben situada *pour cela*, i es va comportar noblement quan els imperialistes van ser expulsats pels francesos (la dama va esbossar una cortesia).

Després d'explicar-li els fets i el paper que ell hi havia tingut, li va demanar que li fes l'honor de dir-li el seu nom tot fent una reverència.

—*Et Madame a son mari?* —va dir, girant-se, al cap de dues passes. I, sense esperar resposta, va allunyar-se carrer avall saltironant.

Ni que m'hagués passat set anys estudiant les normes de la bona educació no n'hauria après tant.

LA COTXERIA. CALAIS

Quan el capitanet francès se'n va haver anat, Monsieur Dessein va arribar amb la clau de la cotxeria a la mà i ens va fer entrar al dipòsit de carruatges.

El primer objecte que em va saltar a la vista quan Monsieur Dessein va obrir la porta de la cotxeria va ser un altre *désobli-*

geant, vell i atrotinat, i, malgrat ser la pura imatge del que m'havia cridat tant l'atenció al pati dels carros només una hora abans, el simple fet de veure'l em va fer una impressió desagradable en aquell moment, i vaig pensar que havia de ser un tros d'animal l'home que n'havia tingut la idea i es veia amb cor de construir una màquina com aquella. Tampoc no em mereixia un concepte gaire més bo algú que estigués disposat a fer-lo servir.

Vaig observar que la dama estava tan poc entusiasmada com jo, o sigui que Monsieur Dessein ens va guiar fins a un parell de cotxes que hi havia al mateix rengle i ens va dir, tot fent-ne l'article, que els havien comprat Lord A. i B. per fer-hi el *grand tour*, però només havien arribat fins a París i, doncs, a tots els efectes, eren tan bons com si fossin nous.

Massa bons, eren. Per això em vaig acostar a un tercer que hi havia darrere, i vaig començar a discutir-ne el preu.

—Però si amb prou feines hi caben dues persones —vaig dir obrint la portella i ficant-m'hi a dins.

—Tingueu la bondat de pujar-hi, Madame —va dir Monsieur Dessein oferint-li el braç.

Després de mig segon de vacil·lació, la dama hi va pujar, i com que en aquell moment el mosso va dir a Monsieur Dessein que volia parlar amb ell, aquest va tancar la porta del carruatge darrere nostre i ens va deixar.

LA COTXERIA. CALAIS

—*C'est bien comique*, és ben graciós —va dir la dama, somrient, en reflexionar que era la segona vegada que ens deixaven sols

per una sèrie de circumstàncies imprevisibles—. *C'est bien comique* —va dir.

—Només caldria —vaig dir—, perquè ho acabés de ser, la còmica galanteria dels francesos: de primer fan l'amor i després ofereixen els seus serveis.

—És el seu fort —va respondre la dama.

—Si més no, és el que diuen. I no sé com és —vaig continuar—, però no hi ha dubte que, en això de l'amor, tenen la fama de ser els més entesos i de fer-lo més bé que els de cap altra nació del món; però, el que és jo, em penso que són uns potiners que van lluny d'osques i, de fet, una colla de mals tiradors que acabarien la paciència de Cupido. Creure que es fa l'amor a raig de *sentiment*! És com creure que es pot fer un vestit elegant amb retalls. I això de declarar-se a primera vista (patapam!) és exposar-se, ells i la proposta, a passar pel sedàs, amb tots els *pros* i *contres*, d'un criteri desapassionat.

La dama esperava com si jo anés a continuar.

—Considereu, Madame —vaig prosseguir, posant la meva mà damunt la seva—:

Que els assenyats odien el simple nom de l'amor.

Que els egoistes l'odien en nom propi.

Els hipòcrites, en nom del Cel.

I que a tots nosaltres, vells i joves, ens espanta el seu so deu vegades més que les seves ferides.

Quina manca de coneixement en aquesta branca del comerç demostra l'home que no aguanta una hora o dues el turment del silenci abans que la paraula surti dels seus llavis! Un seguit de petites i discretes atencions, ni tan directes que la posin en guàrdia, ni tan imprecises que li passin per alt —amb una mirada tendra de tant en tant i sense parlar-ne gaire o gens—,

deixa que la naturalesa actuï sobre la teva estimada i li'n doni entenent.

—Doncs així puc ben dir —va dir la dama envermellint— que m'heu fet l'amor tota aquesta estona.

LA COTXERIA. CALAIS

Monsieur Dessen va tornar per deixar-nos sortir del cotxe i per informar la dama que el seu germà, el comte de L., acabava d'arribar a l'hostal. Amb tota la meva bona voluntat envers la dama, no puc dir que el cor em saltés d'alegria davant d'aquell fet, i no em vaig estar de dir-li-ho.

—... perquè això és fatal, Madame, per a una proposició que us anava a fer.

—No cal que em digueu quina era la vostra proposició —em va interrompre posant la mà damunt les meves—. Poques vegades un cavaller té alguna cosa amable per a oferir a una dama que ella no n'hagi tingut el pressentiment uns moments abans.

—Són les armes que li ha concedit la natura —vaig dir— per a una immediata protecció.

—Però em penso —va dir mirant-me al rostre— que no havia de témer cap mal i, si haig de parlar amb franquesa, tenia la intenció d'acceptar-la. Si ho hagués fet... (es va aturar un moment), em penso que hauríeu aconseguit, amb la vostra bona voluntat, que us contés una història, amb l'únic perill que la pietat espatllés el viatge.

Mentre deia això, va permetre que li besés la mà dues vegades, i amb la mirada plena d'emoció, barrejada amb la recança d'haver de baixar del carruatge, em va dir *adieu*.